

DEEL JE KENNIS MET COLLEGA'S

Maak je eigen onderwijsboek

Natuurlijk wil je bijblijven in je vak. In de top 3 van meest genoemde professionaliseringsactiviteiten staat het lezen van vakliteratuur en discussiëren met collega's over verbetering van het onderwijs op school. Daarnaast bespreken we in het po relatief vaak met collega's de leerlingresultaten om onze aanpak te kunnen verbeteren. En steeds meer onderwijsprofessionals delen hun kennis in hun eigen onderwijsboek. Hoe pak je dat aan?

TEKST SABINE KOKEE FOTOGRAFIE BY ILSE, INSPIRIFY, SASKIA WEENER EN SABRINA WAKKER

Binnen je school is er binnen het team een schat aan kennis en ervaring. Je deelt dat vast regelmatig op studiedagen en bij het bespreken van jullie dagelijkse uitdagingen. Maar waarom zou je die kennis niet ook breder delen, met collega's

van andere scholen? In Nederland heeft een op de vijftien mensen de ambitie om een boek te schrijven. Maar slechts een klein deel doet dat daadwerkelijk en nog minder mensen slagen erin hun boek te laten publiceren bij een uitgever. Gelukkig kun je tegenwoordig prima je boek in eigen beheer uitgeven via *Printing on Demand* (POD).

UITGEVEN IN EIGEN BEHEER

Wanneer je een boek uitgeeft in eigen beheer (ook wel *self-publishing* genoemd) regel je zelf alle stappen die bij het uitgeven horen. Na het schrijven van je manuscript heb je om een boek te publiceren nog redactie, vormgeving en een drukkerij nodig. Gelukkig zijn er steeds meer platforms die je daarin ondersteunen. *Maak je eigen Onderwijsboek* is het enige platform dat zich specifiek richt op het onderwijs. Of je nu een paar boeken wilt maken voor je team of het te koop wilt aanbieden via de boekhandel, hier maak je in 7 stappen eenvoudig en kosteloos je eigen onderwijsboek.

SCHAT AAN MOGELIJKHEDEN

Je kennis delen in een boek, waarom zou je dat doen? Dat kan verschillende redenen hebben, zoals:

- **Vastleggen en bewaren**
Leg de resultaten van een PLG of een bepaalde aanpak vast.
- **Herinneringen**
Maak een boek vol foto's en anekdotes voor de collega die afscheid neemt of de leerlingen van groep 8.
- **Inwerken collega's**
Maak een boek voor nieuwe collega's en leg vast hoe jullie het doen op school. Wat zijn jullie regels en routines?
- **Coaching**
Maak een 'werkboek' voor startende leerkrachten of een stageboek met tips en werkopdrachten.
- **Beleid**
Leg vast wat het beleid en de doelstellingen zijn binnen de school of stichting.
- **Good practice**
Deel praktijkvoorbeelden van goed onderwijs van de scholen binnen de stichting.
- **Kennis delen**
Deel je vakkennis of lesvoorbeelden in een boek dat je breed beschikbaar wilt maken in het onderwijs.

Kleine oplage

Wanneer je een boek maakt voor je collega's heb je misschien maar één, tien of honderd boeken nodig. Dat kan heel eenvoudig met POD: *Printing on Demand*. Bij het online platform *Maak je eigen Onderwijsboek* kun je kiezen uit een aantal formaten, papiersoorten en bindwijzen. En je bestelt precies zoveel boeken als je nodig hebt.

TE KOOP IN DE BOEKHANDEL

Bijkomend voordeel is dat je jouw boek ook beschikbaar kunt houden voor als je later toch nog meer boeken nodig hebt. Je bestelt eenvoudig een of twee boeken bij én kunt publiceren voor verkoop via de boekhandel. Het boek is dan zowel in Nederland als in België te bestellen. Je hoeft niet te investeren in het drukken van een voorraad boeken. Pas als iemand het boek bestelt, wordt er een boek 'geprint'.

SCHRIJFTIPS

Bij alle tips die we je hier geven, gaan we ervan uit dat je een boek schrijft voor collega's in het onderwijs waarin je jouw kennis wilt delen: vakliteratuur dus. Maar ook als je een ander soort onderwijsboek maakt, zijn deze tips interessant.

Stap 1: Denk na

Het maken van een onderwijsboek begint niet met schrijven! Werk eerst goed uit wat voor soort boek je eigenlijk gaat maken. Wanneer je dat goed op een rij hebt, gaat het schrijven een stuk gemakkelijker. Beantwoord voor jezelf de volgende vragen:

- **Voor wie schrijf ik dit boek?** Bedenk: een boek voor iedereen wil niemand lezen. Maak je doelgroep zo klein mogelijk. Bijvoorbeeld: startende leerkrachten in hun eerste jaar voor de klas. In zo'n boek deel je heel andere informatie dan in een boek voor iemand die al twintig jaar voor de klas staat.
- **Wat is de voorkennis van de lezer?** Alles wat je lezer al weet hoeft je niet meer (uitgebreid) uit te leggen, maar slechts kort aan te stippen in bijvoorbeeld de inleiding van je boek.
- **Wat levert dit boek mij als lezer op?** Waarom zou ik dit boek lezen? Wat leer ik ervan? Formuleer leerdoelen voor je hele boek en per hoofdstuk.

- **Welke kennis ga je delen?** Bedenk waar je begint en waar je eindigt. Baken dat heel precies af. Je schrijft geen encyclopedie over je vak, maar bakent een stuk kennis of praktijk af die je wilt delen. Heb je nog meer te vertellen? Verdere verdieping kan altijd in een volgend boek!
- **Wat is de structuur van je boek?** Net als je lessen, heeft vakliteratuur ook een didactische opbouw. Start met wat je bekend veronderstelt en fris de voorkennis van de lezer op (terugblik). Vertel ook wat je gaat leren (voorblik) en hoe je dat aanpakt. Dat verpak je eventueel in een leeswijzer. De kern van je verhaal heeft een eigen structuur. Schrijf je een theorieboek? Ook dan wil de lezer graag praktijkvoorbeelden. Maak je kaders, tips, lesvoorbeelden? Voeg je oefeningen en opdrachten toe? En hoe sluit je het boek af? Hoe kan de lezer nu verder?
- **Welke praktijkvoorbeelden geef je?** Je kunt leerkrachten hun ervaringen laten delen. Of een fictieve leerling volgen. Wanneer je lesvoorbeelden wilt opnemen in je boek, zorg er dan voor dat je die gelijksoortig opbouwt. Benoem bijvoorbeeld altijd vak, groep en materialen. En misschien is het fijn om dat af te bakken voor kleuters of de bovenbouw?
Wanneer je bijvoorbeeld een boek schrijft over leidinggeven kun je ook verschil maken in je praktijkvoorbeelden, bijvoorbeeld van startende en van ervaren schoolleiders.

OPBOUW BOEK

Op [Leuker.nl/#nieuws](https://leuker.nl/#nieuws) staat een voorbeeld van hoe je jouw boek kunt opbouwen: de basisstructuur van een boek.

Scan me

Stap 2: Vind critici

Bespreek je antwoorden met collega's om de opzet van je boek verder aan te scherpen. Wellicht kun je twee of drie mensen vinden die tijdens het hele proces af en toe met je mee willen lezen. Bedenk dat veel mensen het lastig vinden om feedback te geven. Ze bewonderen je misschien al om het feit dat je überhaupt een boek schrijft! Dus zoek collega's die je durven te vertellen wat je moet schrappen of hoe je de inhoud kunt verduidelijken. Zoek een inhoudsdeskundige die kan beoordelen of wat je schrijft ook klopt en iemand die je lezer vertegenwoordigt. Heeft die echt wat aan de inhoud van je boek?

Stap 3: Flaptekst

Schrijf nu de flaptekst van je boek. Dat is de tekst op de achterkant van je boek (en de omschrijving van het boek in een webwinkel) die iemand leest om te besluiten om je boek wel of niet te kopen. Dan merk je of je alles scherp hebt. Beschrijf op maximaal 1 pagina voor wie het boek is, wat de inhoud is en waarom je het zou moeten lezen: Na het lezen van dit boek weet je ... / kun je ...

Stap 4: Inhoud

Maak nu voor jezelf een overzicht van de inhoud van je boek. Maak die zo specifiek mogelijk: wat is het onderwerp van elk hoofdstuk, wat staat in de paragrafen, welke voorbeelden geef je? Dus waar ga je wél en waar niet over schrijven en wat is de structuur van je boek. Zo is het schrijven straks een invuloefening.

Stap 5: Schrijf!

Pfff ..., wanneer je alles op de rit hebt, kun je eindelijk starten met schrijven. Plan schrijftijd en deadlines in je agenda. Start met de eerste drie hoofdstukken om daaraan te schaven (met je meelezers) totdat je de juiste stijl en toon te pakken hebt. Dan schrijf je de rest van het boek een stuk gemakkelijker.

RECHTENVRIJ BEELD

Op internet is altijd wel een plaatje te vinden dat past bij je verhaal. Maar dat wil niet zeggen dat je die plaatjes kunt gebruiken in je boek! Jij bent immers niet de maker van het plaatje, dus de gevonden afbeelding kun je alleen gebruiken met toestemming van de maker.

Functioneel beeld kun je zelf maken, of in een latere fase laten maken door een vormgever. Voor foto's en illustraties kun je terecht bij stockbureaus. Op [Freepik.com](https://www.freepik.com) bijvoorbeeld is veel gratis beeldmateriaal te vinden (vermeld dan wel de maker). Of maak zelf foto's. Vraag altijd toestemming aan de ouders als je leerlingen fotografeert!

Tot slot nog een aantal tips voor tijdens het schrijven:

- Concentreer je op de inhoud, je verhaal, het schrijven zelf. De vormgeving van je boek komt later wel.
- Maak je nu nog geen zorgen over de opmaak. Maar markeer al wel de hoofdstuktitels en koppen. Gebruik de *Stijlen* in Word. Dan kun je later ook eenvoudig een inhoudsopgave genereren.

- Vermeld direct alle bronnen, de literatuur die je gebruikt. Houd dit bij in een aparte lijst en verdiep je in de APA-notatie. Maak ook verwijzingen in de tekst. Een fijne uitleg vind je op [Scribbr.nl/category/apa-stijl](https://scribbr.nl/category/apa-stijl).
- Functioneel beeld kun je alvast toevoegen. Dat zijn bijvoorbeeld tabellen, schema's en figuren die de inhoud verduidelijken (denk ook hier aan de bronvermelding). Alles wat illustratief is, komt later bij de opmaak wel.

REDACTIE

Wanneer jij en je meelezers tevreden zijn over je manuscript is het tijd voor de volgende stap. Je bent zelf inmiddels blind voor de inhoud, dus je hebt iemand nodig die de type-, spel- en stijlfouten uit je manuscript haalt: een redacteur. Wellicht ken je iemand die dat voor je wil doen, maar je kunt je boek ook laten redigeren door een professional, zoals Marita Weener ([RedactieBureauMaritaWeener.nl](https://www.maritaweener.nl)), die gespecialiseerd is in onderwijsboeken.

VORMGEVING

Nu je manuscript klaar is, is het tijd voor de opmaak van je boek. Je kunt het zelf proberen, maar je kunt er ook voor kiezen om een professional in te schakelen, zoals Sabrina Wakker ([Wakkerdesign.nl](https://www.wakkerdesign.nl)), die gespecialiseerd is in onderwijsboeken.

MAAK JE EIGEN ONDERWIJSBOEK

Het self-publishing-platform *Maak je eigen Onderwijsboek* is een initiatief van uitgeverij Leuker.nu. Op dit platform kun je in 7 eenvoudige stappen jouw eigen onderwijsboeken publiceren. En je kunt er geheel gratis gebruik van maken. Wanneer je het boek via de boekhandel bestelbaar wilt maken, betaal je alleen € 12,75 voor het ISBN-nummer.

OVER DE AUTEUR

Sabine Kokee werkt al 20 jaar in de wereld van de educatieve uitgeverij en startte in 2013 haar eigen uitgeverij Leuker.nu en het platform Maak je eigen Onderwijsboek.

Meer weten?

Stuur je vragen naar sabine@leuker.nu of kijk op [Maakjeeigenonderwijsboek.nl](https://maakjeeigenonderwijsboek.nl) en probeer het zelf.

TIPS FORMGEVING

Op [Maakjeeigenonderwijsboek.nl](https://maakjeeigenonderwijsboek.nl) staan talloze tips. Niet alleen voor de opmaak, maar voor het hele proces, van schrijven tot publiceren.

Scan me

Bronnen

- CAOP, MOOZ en Centerdata (2022). *Professionalisering van leraren en docenten: Onderzoek naar professionalisering in brede zin en evaluatie van de Lerarenbeurs*.
- Lira (2009). *Printing on demand: droom of nachtmerrie?* <https://nieuws.lira.nl/Uitgave-28/Printing-on-demand-droom-of-nachtmerrie>